

дивідуальні завдання; 4) звільняють від більшості рутинних обчислень; 5) надають можливість шляхом машинного експерименту порівняти різні методи й підходи, виявити певні закономірності; 6) проводять оперативне та поточне тестування на основі спеціального банку питань і відповідей; 7) уможливають своєчасну зупинку та продовження роботи; 8) оцінюють якість роботи учня з урахуванням кількості запитань, помилок і повторних помилок; 9) зберігають результати навчальної роботи, необхідні для учнів і вчителів.

Зазначимо, що сучасні видавничі ППЗ проєктовано з дотриманням основних вимог. Зокрема, ППЗ «Образотворче мистецтво» та «Мистецтво» (1–4 класи) видавництва «Нова школа» максимально відповідають психологічним, дидактичним, методичним, естетичним та програмно-технічним вимогам, унаслідок чого в таких електронних матеріалах синтезовано вербальну, візуальну, звукову та рухову інформацію, оформлено цікавий стиль інтерфейсу, поєднано абстрактно-логічні та предметно-образні форми наочності, застосовано засоби підвищення мотивації навчання за рахунок єдності пізнання та розваги, емоційності та образності форми викладу навчального матеріалу, надано можливості вибору вчителю та учням темпу та послідовності діяльності, обсягу матеріалу, що вивчається, тощо.

Комп'ютерні посібники «Образотворче мистецтво» видавництва «Основа» в повній мірі відповідають психолого-ергономічним, дидактичним, методичним вимогам. У них містяться засоби для пояснення навчальної інформації (малюнки, світлини, текстові блоки, анімація, аудіо та відеофрагменти), правила роботи з різними матеріалами, можливість безпосереднього та швидкого редагування будь-якої частини уроку, зручне середовище для створення уроків та презентацій тощо.

Висновки. Проведена науково-пошукова робота та одержані результати дають підстави вважати, що важливою умовою ефективності залучення засобів інформаційних технологій до процесу вивчення образотворчого мистецтва є врахування того фактору, що

добір, а також проєктування ППЗ здійснюватиметься з дотриманням цілісної системи взаємообумовлених вимог. Вони всебічно характеризують електронний продукт з точки зору психологічних, дидактичних, методичних, програмно-технічних, а також психолого-ергономічних та естетичних позицій.

Перспективним для наступних дослідників вважаємо вивчення питання системи вимог до програмно-педагогічних засобів та інших видів інформаційних технологій, що можуть застосовуватися у процесі дистанційного навчання мистецьких дисциплін.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дорошенко Ю. Педагогічні програмні засоби. Організаційно-технологічні аспекти облаштування комп'ютерних систем навчального призначення / Юрій Дорошенко // Освіта. – 2003. – С. 2.
2. Куприянов М. Дидактический инструментарий новых образовательных технологий / М. Куприянов, О. Околелов // Высшее образование. – 2001. – № 1. – С. 124–126.
3. Овчаров С. М. Теоретичні основи розробки і використання навчальних програмних засобів : [монографія] / С. М. Овчаров. – Полтава : Дивосвіт, 2005. – 79 с.

REFERENCES:

1. Doroshenko, Yu. (2003). *Pedahohichni prohramni zasoby. Orhanizatsiino-tehnolohichni aspekty oblashtuvannia kompiuternykh system navchalnoho pryznachennia* [Educational software. Organizational and technological aspects of installation of computer systems for educational purposes]. *Osvita*, 2.
2. Kupriianov, M., & Okolelov, O. (2001). *Didakticheskii instrumentarii novykh obrazovatelnykh tehnologii* [Didactic toolkit of new educational technologies]. *Vyshee Obrazovanie*, 1, 124–126.
3. Ovcharov, S. M. (2005). *Teoretychni osnovy rozrobky i vykorystannia navchalnykh prohramnykh zasobiv* [Theoretical fundamentals of development and use of educational software]. *Poltava: Dyvosvit*.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2017 р.

У статті розкривається унікальність мистецтва вишивки, яке набуває дедалі більшої популярності і є вагомою частиною культури й побуту сучасних українців. Автором досліджується область традиційної вишивки з використанням групи прозора-рахункових технік, мережок, що застосовуються в оздобленні одягу, декоративних виробів і предметів побуту. Висвітлюються особливості навчання вишивки на базі Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка, де готують фахівців спеціальностей образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва і дизайну.

У формі майстер-класу надаються прийоми виготовлення простої мережки «ляхівка однорядова», яка може бути використана в роботі керівниками гуртків загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, педагогами спеціалізованих навчальних закладів художнього профілю, викладачами коледжів.

Ключові слова: вишивка, мережка, гуртки декоративно-прикладного мистецтва, Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка.

Мистецтво вишивки в культурі й традиціях українців передавалися від покоління до покоління. Початки вишиваної традиції сягають сивої давнини, тому вкрай важко встановити точний час появи перших виробів цього виду мистецтва, однак достовірно можна сказати про матеріали, які використовувалися для вишивання – шкіра, тканина, повсть, шовк. Найдавніші зразки вишивки, що збереглися у музеях Європи, сягають V ст. н.е. Пам'ятки українського вишивального ремесла збереглися лише за останні декілька століть.

Українська вишивка бере свій початок ще з часів трипільської, скіфської, сарматської культури, елементи яких ми зустрічаємо і в сучасному варіанті

УДК 746.3-027.39:746.2

Андрич Віра Іллівна,

член Національної спілки художників України, викладач професійної майстерності, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, заступник директора з навчальної роботи Вишницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка, м. Чернівці, Україна. E-mail: viraandruch@ukr.net

ВИШИВАНЕ МИСТЕЦТВО: ТРАДИЦІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ МЕРЕЖКИ

української національної вишивки. Серед найдавніших знахідок образотворчого мистецтва – речі, датовані VI ст., знайдені в Черкаській області біля села Мартинівка. Серед речей – статуетки стародавніх жителів – чоловіки одягнені в довгі широкі сорочки з візерунчастою вишивкою на рівні грудей. Цікаво, що вишиваний одяг такого зразка носило українське селянство минулого століття, що свідчить про зв'язок поколінь навіть через тисячоліття [5, с. 12].

Вишивка має важливе значення в житті українців здавна, тому вишиванки, рушники, хустки, дбайливо виготовлені нашими бабусями, зберігаються в родинних, як коштовні реліквії.

У наш час долучатися до цього мистецтва й отримувати початкові навички оздоблення виробів (серветки, хустинки) технікою вишивки учні починають у 4 класі (2 год.) (за програмою «Трудове навчання. 1–4 класи»). Практичні заняття дозволяють оволодіти техніками витягування нитки з основи, шов уперед голкою, шов назад голкою. У 6 класі програмою «Трудового навчання. 5–9 класи» передбачено опанування учнями блоку «Технологія виготовлення вишитого виробу». Познайомитися з елементарними прийомами вишив-

ки сьогодні дітям можна в гуртках сучасної вишивки в міських палацах учнівської молоді, майстернях народної вишивки, будинках дитячої та юнацької творчості, у творчих гуртках при загальноосвітніх школах та в навчальних закладах мистецького типу.

Професійно навчаються вишивки в Україні на базі таких навчальних закладів: Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука (художня вишивка та моделювання костюма), Інститут мистецтв художнього моделювання та дизайну ім. Сальвадора Далі (моделювання одягу та аксесуарів), Косівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтва (моделювання одягу), Львівська академія мистецтва (дизайн костюма), Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича (факультет декоративно-прикладного мистецтва, архітектури, реставрації), Вишницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Шкрібляка (спеціалізація «Художня вишивка, моделювання та конструювання одягу»), Решетилівський художній професійний ліцей Полтавської області (професія вишивальниці), Львівський

державний коледж декоративного й ужиткового мистецтва ім. Івана Труша.

У галузі мистецтва вишивки значну дослідницьку роботу проводили Т. Кара-Васильєва, О. Гасюк, Г. Гарас, Н. Марусик-Жмендак, М. Степан, Г. Гаврилова та інші.

Мета нашої статті – представити особливості вивчення вишивки в умовах навчально-виховного процесу Вишницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка (навчальної і гурткової діяльності вихованців); розкрити прийоми виготовлення мережки «ляхівка однорядова» в оздобленні сучасного одягу, що свідчить про дбайливе використання традицій декоративно-ужиткового мистецтва у творчій діяльності спеціалістів художньої вишивки, які розглядають їх крізь призму інноваційних педагогічних технологій і впроваджують у навчально-виховний процес освітніх закладів.

Поки живуть та продовжуються традиції і звичаї культури нації, доти існує і сама нація. Вишивка – це складова українського мистецтва та культури, яка має особливий символічний та концептуальний характер. У свідомості українця вишивка асоціюється із сім'єю, батьківщиною, єднанням. Свідченням цього є сімейна традиція одягати вишиванку на різноманітні заходи загальнодержавного значення, релігійні свята.

В українській поезії цю тему не могли оминати митці – згадаймо тільки Тараса Шевченка з його витонченим художнім смаком, – як вишукано він підкреслив особливі деталі оздоблення українсько-го вбрання:

*У неділю не гуляла
Та на шовки заробляла
Та хустину вишивала,
Вишиваючи, співала:
– Хустиночко мережана
Вишивана,
Вигаптую, подарую,
А він мене поцілує.
Хустино моя
Мальована.*

Вишивка як один із видів декоративного мистецтва є особливою галуззю художньої творчості. Основна її мета – художнє освоєння матеріального світу, естетичне осмислення навколишнього середовища. Дотримуючись принципу

єдності краси й доцільності, митці своїми творами намагаються прикрасити побут людини, її життєдіяльність.

Упродовж історичного розвитку удосконалювалася художня система вишивки, в якій гармонійно поєднуються матеріал, техніка виконання, орнамент, композиційне й колористичне вирішення. Українська вишивка чарує своїм різноманіттям декору, гамою кольорів різних регіонів, що збагачують скарбницю вишиваного мистецтва нашої країни сучасними темами у зв'язку з традиціями орнаментальних схем, які постійно видозмінювалися.

Сучасні художники, модельєри звертаються до кращих зразків народної вишивки. Орнамент, колористика, мереживо, конструктивні форми вишитого народного одягу знаходять відображення в сучасному вишиваному мистецтві. І це не просте відображення, повтор минулих форм, його пропорцій і кольорових сполучень, а творча спадковість прогресивних традицій у сучасному вирішенні композицій вишитих брендів.

У Вижницькому коледжі прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкребляка спеціалізація «Художня вишивка, моделювання та конструювання одягу» була створена в 1940 р. В основу розвитку спеціалізації покладено традиційну народну вишивку багатьох регіонів України: Буковини, Галичини, Поділля, Полтавщини, Волині, Закарпаття тощо. Основними предметами, які вивчають студенти, є «Композиція і проектування», «Професійна майстерність», «Технологія і матеріалознавство», «Моделювання та конструювання одягу».

Курс «Композиція і проектування» має на меті навчити студентів правильно застосовувати у творчому процесі теоретичні основи композиції, пропонувати цікаві варіанти, оригінальні рішення, власні інтерпретації виробів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва в ескізному матеріалі та проектній частині. Тематичний план курсу передбачає вивчення на I курсі тем: «Ритм як основа композиційних побудов», «Симетрія та асиметрія. Композиція в колі. Поліхромне рішення», «Контраст і нюанс», «Рівновага. Композиція в квадраті. Ахроматичне рішення», «Статика і динаміка. Поліхромне рішення» тощо. На II–IV курсах студенти засвоюють практичні уміння та навички композиції оздоблення різноманітних виробів (декоративних серветок, доріжок, подушок, чоловічих та жіночих сорочок, рушників тощо).

Метою навчальної дисципліни «Професійна майстерність» є теоретичне та практичне засвоєння прийомів та навичок виготовлення виробів оздобленням художньої вишивки різного характеру та технології виконання. Відповідно до програми даної дисципліни студенти повинні засвоїти основні групи виконання художньої вишивки: початкові шви, прозоро-рахункові техніки вишивки, мережки, мереживні сітки, вирізування, виколування, поверхово-нашивні рахункові шви, вишивку вільним контуром.

Основне завдання курсу «Технологія та матеріалознавство (вступ у спеціальність)» – формування фахівця художньої вишивки, який володіє знаннями про різні матеріали, тканини та їхнє походження, технологічні процеси і їхні особливості.

Курс «Моделювання та конструювання одягу» є одним із основних у художній освіті майбутніх фахівців спеціалізації «Художня вишивка, моделювання та конструювання одягу». Впродовж курсу студенти опановують основними науково-технічними знаннями і практичними навичками в галузі моделювання та конструювання одягу, швейної справи. По закінченню навчального курсу студенти повинні вміти правильно переносити конструктивні й декоративні лінії фасону з малюнка на креслення основи, розробити викрійку для будь-якого фасону одягу.

У нашому навчальному закладі діють гуртки, які поглиблено вивчають техніки вишивки, що не передбачені навчальною програмою, – «Вишиваний дивотвір», «Буковинський візерунок» та «Мереживо». Їхня мета – підготувати студентів, здатних розв'язувати складні творчі та практичні завдання у сфері професійної діяльності та розвивати традиції вишивки в педагогічній роботі в початкових спеціалізованих мистецьких закладах.

Як вже зазначалось, вишивка є одним із видів народного декоративного мистецтва, що передбачає орнаментальне або сюжетне зображення на певних предметах (тканині, шкірі, рушниках, одязі та ін.) і виконується різними ручними або машинними швами [6, с. 22]. Ручна вишивка є неповторною, а тому дорожчою, ніж машинна. Машинна вишивка, якою б якісною не була, зазвичай виготовляється «на потік», декорування вишитих виробів не гарантує ексклюзиву. Натомість, вишивка ручної роботи неповторна і самобутня, оскільки кольорова гама, елементи орнаменту, творчий задум автора будуть щоразу нові.

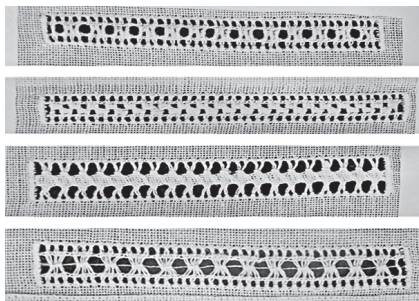
Художня вишивка поділяється на такі групи:

1. Початкові шви.
2. Прості та складні мережки і мережива.
3. Вишивка за вільним контуром.
4. Поверхово-нашивні рахункові техніки вишивки.

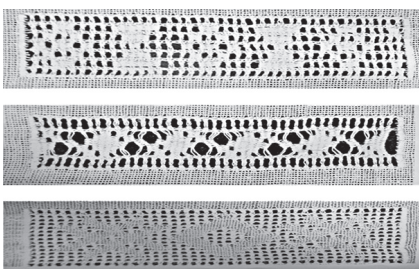
Надзвичайно красивим видом оздоблення одягу і виробів домашнього інтер'єру є **мережка** – вид художньої ручної вишивки, своєрідна прозора ажурна вишивка, що виконується тільки на тканинах полотняного переплетення, оскільки для виконання мережки необхідно витягнути певну кількість горизонтальних ниток, а вертикальні зібрати голкою в пучки і обметати робочою ниткою, окреслюючи певні орнаментальні мотиви.

У нашому коледжі студенти 1 курсу, яким 15–16 років, вчать виконувати **мережки прозоро-рахункової групи ручної вишивки**. Як вже зазначалось нами, серед усього різноманіття видів мережок чітко прослідковуються основні, так звані прості мережки, на базі яких виконуються всі інші – складні. Простими мережками називають такі, для яких висмикують лише одну смугу тканини і застосовують один технічний метод. Залежно від місцевості мережки можуть мати різні назви: «одинарний прутик», «подвійний прутик», «схрещений прутик», «черв'ячок», «одинарні стовпчики», «подвійні стовпчики», «гречка», «вів'яночка», «лучка», «однорядова ляхівка» (мал. 1).

Мал. 1

Мал. 2

Складні, що утворюють вишукані узори: «подвійна ляхівка» та «багаторядова ляхівка з настилом», «прутик з настилом», «прутик через чисницю», «через чисницю без прутика», «шабак», «затяганка», «квадратикова» (мал. 2).

Щоб приступити до роботи, слід підготувати **матеріали**. Мережку можна виконати нитками муліне, шовком, котушковими нитками, цупкістю і товщини яких має відповідати цупкості і товщині тканини. Для батисту, маркізету, крепдешину рекомендуються нитки № 60–80. Для лляних тканин – нитки № 40–50. Можна вишивати мережку в одну і в дві нитки.

Для виконання *простої мережки* «ляхівка однорядова» потрібні п'яльці, виготовлені з дерева або пластмаси. Здебільшого вони бувають круглими діаметром 20–40 см., висота обручів 1,5...2,0 см., або квадратними. Тканину в п'яльцях натягують рівномірно, щоб нитки переплетення не перекошувалися.

Голки використовують різної товщини і довжини відповідно до щільності та товщини тканини. Зручно вишивати голкою, що має видовжене вушко, в яке легко втягується нитка, складена в декілька разів. Крім того, голки мають бути настільки гострими, щоб робити

якісну вишивку і не пошкоджувати тканину.

Наперсток застосовують для захисту пальців від уколів голкою. Його добирають відповідно до розміру середнього пальця правої руки (так, щоб він не був великим і не затискував пальця).

Ножиці малих та середніх розмірів, бажано із загнутими кінцями, застосовують для підрізання та обрізання ниток тканини і вишивальних ниток. Леза ножиць повинні щільно замикатися і бути гострими.

Тканина бавовняна – міцна, і легка, може бути різного переплетення, але для вишивки прозоро-рахункової групи застосовують бавовняні тканини з полотняним переплетенням, де зручно проводити розрахунок ниток.

Практичне виконання мережки «ляхівка однорядова» можна умовно розділити на 7 кроків. Покрокове виконання дає можливість технологічно правильно виконати дану мережку.

Підготовча робота. Беремо нитку вдвічі довшу, ніж потрібно для вишивки, складаємо її навпіл і двома кінцями затягуємо в голку. На другому кінці нитки утворюється петля, яку закріплюємо. На тих частинах тканини, де має бути вишивка, витягують певну кількість горизонтальних ниток, а вертикальні (не витягнуті) нитки затягують у пучки – «прутики». Стібки вишивальної нитки мають іти в одному напрямку.

Крок 1. Нашивши ліву і праву закріпки, підрізаємо і витягуємо нитки частинами та прутикуємо верхній і нижній ряди мережки.

Крок 2. Виконуємо дві перші прутинки, а третю і четверту покриваємо стібком посередині мережки так, щоб утворилася петля.

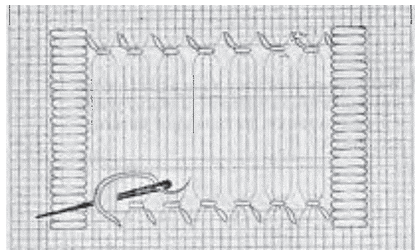
Крок 3. Спрямовуємо голку вниз до чисниці, обкручуємо її в петлю і виводимо між другою і третьою прутинкою.

Крок 4. Накладаємо настилку на другій і першій прутинках, виводячи голку під вишивальною ниткою між другою і третьою прутинками.

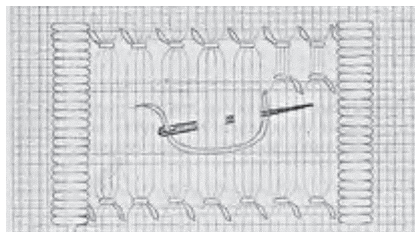
Крок 5. Захоплюємо на голку стібок, що утворився від виконання першої настилки, і формуємо ляхівку (ромб).

Крок 6. Обкручуємо наступні чотири прутики і повторюємо процес виконання ляхівки.

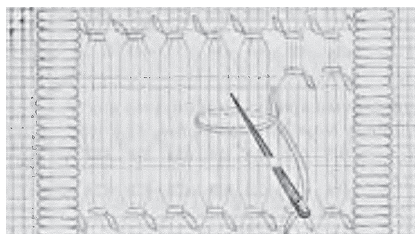
Крок 7. Дошиваємо мережку до лівої закріпки, повертаємо зразок і виконуємо останній ряд прутика на вільній частині.

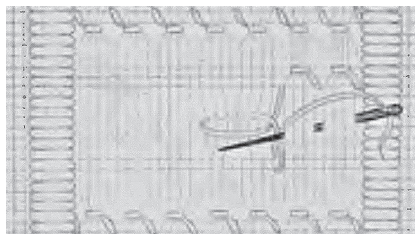
Крок 1

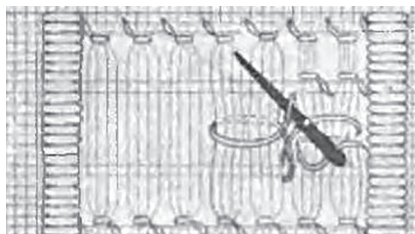
Крок 2

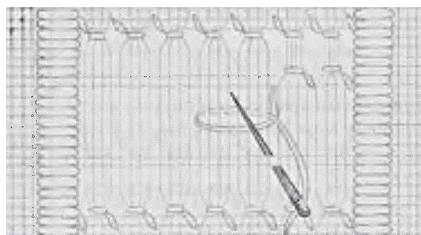
Крок 3

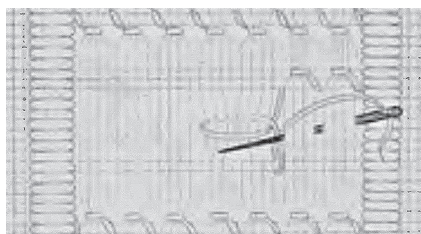
Крок 4

Крок 5

Крок 6

Крок 7

Цей вид мережки є оригінальним та унікальним, тому що його можна виконувати в декілька рядів, і це надасть прозорості, легкості нашому одягу, вишитим предметам побуту. Даний вид мережки використовується в буковинській вишивці, що вирізняється особливими прикметами. Одна з них – наявність ритму, як у буковинській пісні. Сегмент орнаменту повторюється до безкінечності або замикається в єдине обрамлення, завершуючи композицію вишитого орнаменту.

Географічним положенням Буковини обумовлено вплив мистецьких тенденцій країн-сусідів на розвиток різних видів мистецтва, у тому числі й на вишивку. Тому дуже часто, коли ми знайомимось із вишиваним мистецтвом Польщі, Чехії, Румунії, Австрії, Молдови, знаходимо спільні технологічні риси виконання мережок та мережив, які збереглися у мистецтві цих країн. В Україні ними оздоблювали найрізноманітніші вироби: одяг, рушники, скатертини, узорні покривала на ліжка, фіранки. Для підсилення святковості й урочистості додавали золоту і срібну нитки, мереживо [4, с. 132].

Сьогодні сучасний український одяг, прикрашений вишивкою, впізнають далеко за межами нашої країни – сукні чи сорочки прагнуть одягнути на себе поважні особи різних континентів, найкращі зразки експонуються на міжнародних виставках, найкращим

подарунком на високому державному рівні вважається саме український вишиваний рушник. І такі вироби свідчать про високий рівень майстринь. Представимо й власні авторські вироби, які експонувалися на виставках різного рівня, зокрема: Всеукраїнській художній виставці декоративно-прикладного мистецтва «Різдвяна» (2008 р.); виставці Чернівецької обласної організації Співки художників України (2012 р.); персональній виставці в Чернівецькому обласному Художньому музеї (2016 р.). Тільки на власних зразках майстер може навчити своїх вихованців досягати успіху.

Вироби автора статті

Більше виробів автора статті див. на с. 9

Для студентів коледжу, учнів мистецьких навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, які отримують знання з декоративно-прикладного мистецтва, на базі коледжу було започатковано Всеукраїнський конкурс з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва «Вижницька палітра», головним завданням якого є розкриття потенціалу творчої юні, виявлення і підтримка обдарованої учнівської молоді. На конкурс надходять дитячі роботи з усіх куточків України, які виконані різноманітними мистецькими техніками, в тому числі й художньої вишивки. Авторитетне журі з викладачів фахових та професійно-орієнтованих дисциплін Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка та факультету архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича оцінює роботи і спілкується з учасниками. Особливою цінністю такої форми роботи для учасників є можливість спілкування, відкрито обмінюватися ідеями, отримати поштовх для творчого злету.

Висновки. Мистецтво художньої вишивки та мережки має давню історію і традиції. Сьогодні існує багато різновидів оздоблення вишиваних виробів, які доступні учням різного віку – від найпростіших видів швів до складних видів мережива. Інтерес до вишивки надзвичайно посилюється в останні роки, у молодого покоління з'явилась необхідність досліджувати різні аспекти цього унікального мистецтва.

Важливо, що сучасні українці можуть долучатися до мистецтва вишивки з дитинства – у загальноосвітній школі, де передбачено ознайомлення молодших школярів з вишивкою через опанування ними найпростіших швів, залучення учнів основної школи до оздоблення виробів і ґрунтовне опанування цим мистецтвом у спеціалізованих закладах – коледжах, інститутах з метою формування майстра, що творчо мислить у сфері виробництва матеріальної продукції, зокрема одягу. Навчально-виховний процес таких навчальних закладів спрямовується на подальші дослідження вишиваного мистецтва, донесення до молоді традиційних ос-

нов, закладених майстрами минулих поколінь, які мають естетично-оберегову цінність.

Перспективними у подальших дослідженнях вважаємо розробку програм гурткової роботи для учнів основної школи і старших класів, де б вони долучались до моделювання сучасного одягу в руслі найкращих українських традицій, вивчали особливості оздоблення одягу в різних регіонах України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Альбом вишивок. Світ української вишивки. Феномен Георгія Гараса. – Львів : Видавничий дім УКРОП, 2008. – 179 с.
2. Гасюк О. О. Буковинська народна вишивка. – Вишниця : ВПК «Черемош», 2008. – 140 с.
3. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. – Київ : Наукова думка, 1988. – 190 с.
4. Кара-Васильєва Т. В. Історія українська вишивки. – Київ : Мистецтво, 2008. – 464 с.
5. Марусик-Жмендяк Н. Барви Буковини. – Київ : Дніпро, 2006. – 152с.
6. Титаренко В. П. Методика викладання декоративно-прикладної творчості. – Полтава, 2004. – 249 с.

REFERENCES:

1. *Album vyshyvok. Svit ukrainskoi vyshyvky. Fenomen Heorhia Harasa* [Embroidery Album. World of Ukrainian Embroidery. Phenomenon of Heorhiy Haras]. (2008). Lviv: Vydavnychiy Dim UKROPOL.
2. Hasiuk, O. O. (2008). *Bukovynska narodna vyshyvka* [Folk embroidery of Bukovyna]. Vyzhnytsia: VPK "Cheremosh".
3. Zakharchuk-Chuhai, R. V. (1988). *Ukrainska narodna vyzhyvka* [Ukrainian folk embroidery]. Kyiv: Naukova dumka.
4. Kara-Vasylieva, T. V. (1996). *Ukrainska vyshyvka* [Ukrainian embroidery]. Kyiv: Lybid.
5. Marusyk-Zhmendak, N. (2005). *Barvy Bukovyny* [Colours of Bukovyna]. Kyiv: Dnipro.
6. Tytarenko, V. P. (2004). *Metodyky vykladannia dekoratyvno-prykladnoi tvorchosti* [Teaching methods of decorative and applied art]. Poltava.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2017 р.

УДК 726:242-523.4(591) „10/12”

Ратко Марина Валеріївна,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Богдана Хмельницького, м. Мелітополь*

АРХІТЕКТУРНІ ШЕДЕВРИ СТАРОДАВНЬОГО МІСТА ПАГАНА

У статті охарактеризовано особливості планування одного із кращих зразків бірманського зодчества доби Паганського царства – ансамблю Швезігон, проаналізовано архітектоніку його центральної ступи (дагоби), виявлено зв'язок композиційних елементів із буддійськими та місцевими анімістичними віруваннями, імена фундаторів храму. Швезігон був найвпливовішим центром релігійного та культурно-мистецького життя Південно-Східної Азії протягом XI–XIII ст., тому заслуговує на висвітлення в межах шкільних курсів «Мистецтво», «Художня культура».

Ключові слова: архітектура Пагана, буддійський ансамбль Швезігон, композиція, ступа-дагоба.

Культурологічна парадигма сучасної освіти актуалізує в освітньому просторі необхідність діалогу культур у «великому часі» (М. Бахтін) – обмін символами, знаками, цінностями між різними історико-культурними суб'єктами, у процесі якого кожний із них увиразнює свою самобутність, досягає довершеності, виявляє власне смислове буття в якості особливого (не лише історичного, а вічного) джерела смислів.

Унікальну можливість залучення до цієї «глобальної розмови» (Р. Рорті) з видатними досягненнями художнього генію людства надають шкільні культурологічні дисципліни «Мистецтво» (8–9 кл.), «Художня культура» (9–11 кл.). Зберігаючи статус предметів для обов'язкового вивчення, вони відкривають сучасній учнівській молоді широку панораму культурно-мистецького розвитку різних регіонів, країн, народів і націй світу. Зустрічі із шедеврами світового мистецтва, особливо тими, що

створювалися представниками неєвропейських цивілізацій, вдовольняють природну потребу романтичної юнацької душі із пошуку таємничого і загадкового, відчайдушне прагнення «сходити за тридев'ять земель», щоб пройтися містичною атмосферою «заморських країн».

Чарівним куточком Земного шару, немов загубленим у вирі стрімкого цивілізаційного життя, по праву можна вважати Бірму (сучасна назва – М'янма). Тривала соціально-економічна та культурна ізоляція країни від зовнішнього світу зумовила те, що тут зупинилися не лише століття, а тисячоліття. Кожного туриста неминуче зворушує неповторний колорит місцевого життя (свята та обряди, одяг, традиційні промисли), світла зелень рисових полів, блиск шпилів ступ і храмів, що на фоні рожево-пурпурної небесної заграви виглядають особливо дивовижними і величними, яскраві відтінки вбрання буддійських монахів.